

Dječji Pričigin u kontekstu predajne dalmatinske naracije

Željka Alajbeg, voditeljica knjižnice Gradska knjižnica Marka Marulića,
Knjižnica Grohote
opcina.solta@st.t-com.hr

Dragana Đurić, školska knjižničarka, OŠ Grohote
duricd.knjiznica@gmail.com

Sažetak

Dječji Pričigin projekt je u sklopu Festivala pričanja priča *Pričigin*, a organiziran je i realiziran u suradnji OŠ *Grohote* i Knjižnice Grohote. Projekt animira i potiče učenike osnovnih škola Splitsko-dalmatinske županije na osmišljavanje i bilježenje priča, te njihovo scensko predstavljanje. Svi radovi pristigli na natječaj *Dječjeg Pričigina* objavljuju se u zbornicima *Ča – more – judi*, a na događaju se predstavlja deset izabranih. Scena Gradskog kazališta lutaka u Splitu tada postaje kulisa živopisne naracije koja donosi sociološku, kulturološku i etnološku sliku županije. U prepričavanju događaja, anegdota i fantastičnih crtica uočava se jasan utjecaj zavičajnih predaja. Priče donose tradicionalnost u svim elementima svakodnevice i njegovanja običaja, dok se u izričajnim formama (pozdravima, uzrečicama, poštapalicama) očituje duboka suživljenost bogate jezične (dijalektalne) tradicije.

Ključne riječi: *Dječji Pričigin*, Festival pričanja priča *Pričigin*, OŠ *Grohote*, Knjižnica Grohote, Splitsko-dalmatinska županija, predaje, dijalekt, zbornici *Ča – more – judi*.

Dječji Pričigin projekt je u sklopu Festivala pričanja priča *Pričigin*. Od 2010. godine organiziran je i realiziran u suradnji OŠ *Grohote* i Knjižnice Grohote. Projekt animira i potiče učenike osnovnih škola Splitsko-dalmatinske županije na osmišljavanje i bilježenje priča, te njihovo scensko predstavljanje.

Svi radovi pristigli na natječaj *Dječjeg Pričigina* objavljuju se u zbornicima *Ča – more – judi*, a na samom događaju predstavlja se deset izabranih pripovjedača. Scena Gradskog kazališta lutaka u Splitu tada postaje kulisa živopisne naracije koja donosi sociološku, kulturološku i etnološku sliku županije.

U prepričavanju događaja, anegdota i fantastičnih crtica uočava se jasan utjecaj zavičajnih predaja. Mladi pripovjedači donose stilski preoblikovane i prilagođene legende i mitove užeg zavičaja. Među mističnim bićima najčešća je po-

java vila.

Duošo tako pranuono u goru i poče rasprćivot ugotu. Ujedonput, ništo ga tukne po glovi. Nuono promisli: „Ma, če vo, je mi se vo čini ili me nikor tuče po glovi. Ma bi će mi se somo učinilo.“

I nastavi rasprćivot. Kal – ni nego poče, a opet ga ništo tukne.

Nuono promisli: „Ni mi se učinilo, nikor je iza mene. Ma, sal ću ga jo privarit.“

Čapa uon jelnu storu cokulu i – da će je zabocit, ma brzo je ostavi i noglo se okriene. Imo je čo i vidit. Pril njin je stola jedna lipo mlodo žena u dugaškon bilon vešti. Imala je dugaške zlotno-žute vlose i rumene obraze ko jabuka.

U ruci je držala jedon šćapić ol srebra ili brž zlota. Blišćila se od lipotie i čistoćie. Nuono se zablenu, doboto ga je ofanalo.

Eko vila, Kristina Bartl, Pučišća

Etnološke momente nalazimo i u igrokazima koje tradicionalno predstavljaju učenici OŠ *Grohote*.

Priče donose tradicionalnost u svim elementima svakodnevice i njegovanja običaja, dok se u izričajnim formama (pozdravima, uzrečicama, poštapalicama) očituje duboka suživljenost bogate jezične (dijalektalne) tradicije. Okupljene i objavljene u zbornicima trajan su zapis zavičajnog identiteta.

Da ga ne bi do za sto Jamerika, kaže moj nono i još reče da se tu na noge diga i da će ga otod i parićat...

Moj dvor, Luka Hrzić, Milna

... Al si ćorav pa nisi vidija da je to bija moj sinjal...

Litnja barufa, Josipa Vukić, Trogir

Zdravi i veseli bili!

Storija jednega kontejnera, Mario Miše, Trogir

Zaraj česa smo rašpiveni, Rašpe moj došpiveni...

Covika se panti po diliman, Paula Milošević, Trogir

... Zaudobin na vrime i kasno se vratin doma mokra ka pivac...

Čudo na Šolti, Lea Purtić, Grohote

... Ala, ala, fermaj...

Maslina je neobrana, Mladen Zlendić, Grohote

Samo melje li ga, melje, nikako da umukne i zaspe...

Moja sestra Lucija, Petra Cikojević, Split

*U kućici vile balodu i vrtidu se u kolu, a kolo njih letidu pijati,
mičedu se poti i teće, a lampijun skoče po ponari. A, tuol smo!...*

U Ričansken duocu, Srđan Eterović, Pučišća

Na *Dječjem Pričiginu* posebno se nagrađuje troje najboljih pripovjedača, a da se usmena tradicija itekako njeguje, potvrdit će priča ovogodišnjeg pobjednika Giannija Galinovića.

OPONKI I PATIKE

Jo san strošno kurjuož i uvik piton store none ča je i kako je nikal bilo.

Lako ti je storu nonu užgat!?

Olma puočme govorit da je uvik bilo tieško prihronit se, apožito vega rata, kal ni bilo nišesa za izist, njonka za lik. Ona je jednon put, kal non se nojmlaji sin nadu ol gloda i debulice, skupila sve zloto ča ga je u kući imala: rukuovni prsten, ročine i kadienicu ča non je muž darovo, bracolet i medajicu ča su čeri doli za krščienje – sve vridno ča je muogla skupit – ne bi u šaku stalo. I išla je u Split na Pazor, da non to jelna Vlahinja zamini za pulientu ol frmentuna. Vlahinje su dovale „žuto za žuto“. I tako je nona za šaku zlota dobila šaku puliente. I cili je život proklinjola nu Vlahinju: „U gujku ti ostalo moje zloto, dabuojda!“

Znala je da dušu griši i da ni lipo kliet, ma opet – ko će odoliti!

A nuono govori da su dica nikad uvik bosa hodila. Nikor ni pito je hi badodu stinje. Kal bidu se dica požalila da nimodu postoli, stariji bidu olgovorali:

„Dite moje, če čedu ti postoli, zimi ni guj, liti ni zima, onda – čo!?“

Ma, kal bi duošlo vrime da se dite upiše u skulu, vajalo je jemat postole. Bare jelne u kući, kojega bilo broja. Činile su se doma, ol kože.

Ma ko će dat kože!

Ol kojie kože?!

Da bi nuono dobi oponke za u skulu, vajalo je ubit tovara. Jelniega storega, ča je jedva hodi, ma opet – bi je dil fameje.

Vele ti je truda podnila to bidno beštija!

Kal je nuono dobi oponke ol tovara, s lipon zavrnuton punton, gledo hi je ko oči u glovi. Zato će su vridne. I još veće zato ča su od njegovoga tovara.

Parilo mu se da ga tovor na škini nosi dokle je u njima gazi. Somo će nin ne bi reko: „Šo, moje oponke, de! Još malo i duošli smo!“

Voli hi je i zato ča je mogo coknut bubanicu bez da mu se rascvate i prokrvori veli prst na nozi! Ča se tiče polplatih – tvrdijo je bila njegova koža nego koža od opanok. Mogo je trkat po škajima bržije i lašnje nego u opankima.

Obo svemu temu san misli niki don dokle san gledo svoje nove Adidas patike.

Zaključak o njegovanju usmene tradicije organizacijski odbor *Dječjeg Pričigina* donosi citirajući ono što je „jednom (ne)davno netko“ (čitaj: Renato Baretić na otvaranju *Dječjeg Pričigina* 2012.) rekao...:

„Nevjerojatno je osokoljujuće nekome tko voli čitanu, pisanu, izgovorenu i čutu lijepu riječ, koji se trudi promovirati je..., silno je lijepo vidjeti vas ovdje i da se manifestacija unutar *Pričigina* zove *Pričan ti priču*, a ne *Lajkan ti status*. Ima dice koja hoće, koja znaju i koja mogu. Kod nas ja ne znam bi li se skupilo 12 tamnih vlasi, što u brkovima, što u kosi... Divno je znati da postoje mladi ljudi, da postoje djeca, njihovi roditelji, njihovi nastavnici, profesori, voditelji, koji će ovakvu stvar, ne samo na čakavici, nego uopće gurati dalje...“

Literatura

1. Ča – more – judi. Grohote: OŠ Grohote, 2010.
2. Ča – more – judi. Grohote: OŠ Grohote, 2011.
3. Ča – more – judi. Grohote: OŠ Grohote, 2012.
4. Ča – more – judi. Grohote: OŠ Grohote, 2013.